

ЗМІСТ

ПРЕС-СЛУЖБА МОН УКРАЇНИ ІНФОРМУЄ	3
ВІЗИТНА КАРТКА	
Національному університету харчових технологій — 135	7
Лариса Арсенєва, Ірина Нікітіна. Робота Центру психологічної підтримки здобувачів вищої освіти Національного університету харчових технологій.....	9
УКРАЇНА І СВІТ	
В'ячеслав Рагойша. Дмитро Павличко: художній переклад у креативному дискурсі державотворення	20
ЗАПРОШУЄМО ДО ДИСКУСІЇ	
Олена Жорнова, Ольга Жорнова. Якість вищої освіти України та медіаграмотність науково-педагогічної спільноти: виклики без відгуків	38
СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ	
Галина Захарчин. Особливості викладання економічних дисциплін у сучасних реаліях	45
АНАЛІЗУЮТЬ НАУКОВЦІ	
Богданна Гвоздецька. Чинники недоброчесної поведінки студентів у навчаль- ному процесі.....	55
Оксана Возняк. Аналіз змісту дефініцій “компетентність” та “компетенція” в аспекті компетентнісного підходу до навчання.....	66
СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА	
Алла Дяченко. Структура наукової школи українського етнодизайну.....	76

Василь Шпак, Ольга Шпак. Теорія рисунка як методика в опануванні основ образотворчого мистецтва	89
КОНФЕРЕНЦІЇ. НАРАДИ. СЕМІНАРИ	
Володимир Виткалов, Сергій Виткалов. Наукова діяльність у сучасній Україні: тенденції та проблемний ряд.....	96
Вища освіта і наука: огляд періодичних видань	104
Contents	127

Головний редактор — К.М. Левківський

Редакційна колегія: К.С. Абдієв (Казахстан); В.П. Андрущенко; В.Д. Базилович; В.І. Бондар; Л.В. Губерський; Т.-Л. Деордіца; Р.О. Додонов; М.Б. Євтух; Т.О. Коломоєць; А.Є. Конверський; В.Г. Кремень; А.І. Кузьмінський; В.І. Кушерець; І.Ф. Надольний; І.Ф. Прокопенко; В.Я. Тацій; О.Л. Шевнюк; В.С. Щербина

Над випуском працювали: В.П. Розумний, Л.В. Кирпич, Ю.М. Слуцька — відповідальний секретар, Ю.А. Полулященко, С.А. Михайлова, О.С. Кузуб, І.А. Олійник

На першій сторінці обкладинки — студенти та викладачі Національного університету харчових технологій.

Індекс журналу в каталозі передплатних видань України: 21876

Журнал “Вища школа” внесено до Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт з педагогіки (Постанова президії ВАК України від 22.12.2010 № 1-05/8) та філософії (Постанова президії ВАК України від 01.07.2010 № 1-05/5) на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук.

Видання зареєстровано в Міністерстві юстиції України. Свідоцтво КВ № 12864-1748ПР від 27.06.2007. Усі права застережено. Передруки і переклади дозволяються лише за згодою автора та редакції. Редакція не обов’язково поділяє думку автора. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв та іншої інформації несуть автори публікацій. Відповідальність за зміст рекламних оголошень несе рекламодавець.

Журнал поширюється лише за передплатою. Авторський примірник можна придбати у книгарні “Абзац”, тел.: (044) 581-15-68, попередньо його замовивши.

Адреса редакції: 01030, м. Київ, вул. Стрілецька, 28.

Тел.: (044) 272-42-91; **факс:** (044) 234-23-36.

E-mail: slutska@society.kiev.ua **http:**://www.znannia.com.ua

Видавець — Видавництво “Знання”, 01030, м. Київ, вул. Стрілецька, 28
Свідоцтво суб’єкта видавничої справи ДК № 3596 від 05.10.2009 р.

Підписано до друку 29.11.2019. Формат 70x100 1/16.

Папір офс. № 1. Друк офс. Гарнітура Academy.

Ум. друк. арк. 11,2. Обл.-вид. арк. 11,2. Наклад 450 пр. Зам. №

© “Вища школа”, 2019

УДК 378.18

**Богданна
Гвоздецька**

Доцент кафедри правознавства, соціології та політології Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, кандидат соціологічних наук

ЧИННИКИ НЕДОБРОЧЕСНОЇ ПОВЕДІНКИ СТУДЕНТІВ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Стаття присвячена дослідженню феномену академічної недоброчесності у ЗВО України та за кордоном, а також визначенню його основних чинників. Аналіз базується на результатах соціологічного дослідження "Академічна доброчесність", проведеного серед студентів Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Результати дослідження свідчать, що причиною недоброчесної поведінки є як суспільні позаакадемічні, так і академічні, університетські чинники, пов'язані з самими студентами та процесом навчання.

Ключові слова: академічна доброчесність, академічна недоброчесність, студент, магістр, Кодекс академічної доброчесності, плагіат.

У глобалізованому світі наука й освіта виступають найбільш вагомими чинниками, здатними змінити свідомість сучасної людини, цінності, ідеї, принципи, на основі яких завтра будуть формуватися суспільні відносини.

Проте, як відомо, освіті й науці як культурним і виховним інститутам сучасного суспільства притаманні ті самі вади і хвороби, що й економічній, політичній та іншим сферам життєдіяльності соціуму, тому це певною мірою накладає свій відбиток на освітній процес та здійснення наукових досліджень.

Сьогодні для галузі вищої освіти України надзвичайно актуальним питанням є забезпечення якості організації та здійснення освітнього процесу, а також досягнення якості вищої освіти загалом. Один зі шляхів вирішення цього питання — створення у ЗВО внутрішніх систем з якості вищої освіти, основним завданням яких є забезпечення дотримання академічної доброчесності та виявлення, протидія й запобігання академічній недоброчесності.

Серйозні проблеми з етикою, ціннісними настановами, культурою мислення й поведінки, що проявляються на всіх рівнях суспільного життя, стали підставою для зростання уваги до цієї проблеми та усвідомлення необхідності практичних дій у сфері утвердження академічної чесності в системі освіти України¹.

В умовах цивілізованого освітнього ринку та розвитку університетської автономії дотримання академічної чесності, з одного боку, мало б забезпечити навчальному закладу конкурентну перевагу, оскільки забезпечує йому репутацию відповідального гравця і є важливим маркером для фінансових донорів і грантодавців. З іншого боку, високий ступінь відкритості та прозорості, оприлюднення критичних і негативних оцінок з високою вірогідністю наноситиме суттєву шкоду іміджу та діловій репутації об'єкту розгляду².

Дослідження проблематики забезпечення академічної доброчесності та запобігання, боротьби з академічною недоброчесністю є надзвичайно актуальним сьогодні й дедалі більше привертає увагу дослідників. Досить суттєвим є доробок вітчизняних науковців з тематики академічної доброчесності (В. Андрущенко, А. Артюхов, М. Дойчик, Л. Півнева, О. Пронкевич, Т. Фініков та ін.), а також (не)доброчесності (Б. Буяк, Т. Васильєва, Ю. Єпіфанова, В. Козирєв, Т. Лічман, А. Мельниченко, А. Сідяренко, О. Стрямець та ін.). Однак незважаючи на наявність численних досліджень з цієї проблематики, питання, пов'язані з причинами недоброчесної поведінки в академічній сфері, залишаються недостатньо розкритими.

Мета пропонованої статті полягає у визначенні чинників недоброчесної поведінки студентів у межах навчального процесу.

Феномен академічної нечесності (недоброчесності, недоброчесності) є багатограним і може набувати різних проявів. У його основі лежить умисне порушення загальноприйнятих в академічному середовищі моральних і право-

¹ Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благодійний фонд "Міжнарод. фонд дослідж. освіт. політики" ; за заг. ред. Т.В. Фінікова, А.Є. Артюхова. — Київ : Таксон, 2016. — С. 94.

² Моніторинг інтеграції української системи вищої освіти в Європейський простір вищої освіти та наукового дослідження: моніторинг. дослідж. : аналіт. звіт. — К. : Таксон, 2014. — С. 57.

вих норм, зазвичай з метою отримання певних переваг. У будь-якому випадку поширення таких проявів завдає нищівного удару по якості освіти та наукових досліджень, а відтак — по перспективах забезпечення стійкого розвитку суспільства³. Американські дослідники А. Вайтака та П. Гітіму звертають увагу на те, що “...рівень академічної нечесності в інституціях відображає поширення ерозії етичної поведінки в суспільстві через те, що існує тенденція переважання егоцентризму над турботою про інших”⁴.

Відповідно до Закону України Про освіту (ст. 42)⁵, порушенням академічної доброчесності вважається:

- академічний плагіат — оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;
- самоплагіат — оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;
- фабрикація — вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;
- фальсифікація — свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;
- списування — виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;
- обман — надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;
- хабарництво — надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиції щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;
- необ’єктивне оцінювання — свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти⁶.

Чесність не може вижити в атмосфері, в якій нечесність не лише толерується, але й вітається. Навіть найкращі, інтелектуально незалежні студенти

³ Мельниченко А. Прояви академічної нечесності // Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благодійний фонд “Міжнарод. фонд дослідж. освіт. політики” ; за заг. ред. Т.В. Фінікова, А.Є. Артюхова. — Київ : Таксон, 2016. — С. 108.

⁴ Waithaka A.G. Academic dishonesty: Team effort against it; a review of literature [El. resource] / A.G. Waithaka, P. Gitimu // Journal of Academic and Business Ethics. — Vol. 6. — September, 2012. — URL: <http://www.aabri.com/manuscripts/121142.pdf>.

⁵ Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII [Ел. ресурс]. — Режим доступу: https://kodeksy.com.ua/pro_osvitu.htm.

⁶ Там само.

можуть бути дезорієнтовані й страждатимуть у деморалізованому оточенні, коли вони бачать, що успіхів у навчанні та дослідженні легше досягти шляхом обману, ніж чесною працею. Відданість академічній чесності має принципово важливе значення для будь-якого відкритого і демократичного суспільства. Вона передбачає, що студент, викладач, дослідник почувають себе абсолютно вільними від руйнівного впливу академічної корупції та консерватизму. Тільки у такій атмосфері відкритого і чесного висловлення власних думок, позиції можна досягти реального інтелектуального і матеріального прогресу. Проте академічна добросовісність передбачає не тільки академічну свободу, але й відповідальність за кожне висловлене судження, оцінку, будь-який здійснений людиною вчинок. Вона забезпечує отримання якісних знань і пропонує своєрідну модель мікросуспільства відкритого типу, здатну суттєво впливати на макросвіт⁷.

Питання академічної нечесності та боротьби з нею є актуальним не тільки для наших ЗВО, а й для провідних університетів світу. Слід звернути увагу на те, що феномен академічної нечесності є не таким сучасним, як нам здається, ця проблема має давнє коріння. Про це свідчить проведене широкомасштабне дослідження (було опитано понад 5000 студентів у 99 коледжах та університетах США) академічної нечесності у закладах вищої освіти, результати якого були оприлюднені у 1964 році Вільямом Бауерсом. Результати дослідження засвідчили, що більшість опитаних один чи більше разів вдавалися до порушень здорових академічних практик. Автор дослідження робить висновок, що прояви академічної нечесності зовсім не залежать від соціального становища студентів у стратифікаційній структурі суспільства⁸.

Цікаво, що головною причиною недобросовісної поведінки українські дослідники називають поширення та узвичаєння імітації освітньо-наукової діяльності як особливого виду соціальної псевдоактивності, коли співпраця науково-педагогічних працівників зі студентами здійснюється за принципом “одні роблять вигляд, що навчають, а інші — що навчаються”⁹. Підтвердженням цього є результати дослідження¹⁰, проведеного у 2015 році: лише 33 % опитаних студентів мотивовані на отримання професійних знань, 41 % опитаних не змогли пояснити причини свого перебування у ЗВО, а 26 %

⁷ Ромакін В.В. Академічна мотивація студентів України та США / В.В. Ромакін // Наукові праці. — Сер.: Педагогіка. — 2013. — Т. 215. — Вип. 203. — С. 72—76.

⁸ Bowers W.J. Student dishonesty and its control in college / W.J. Bowers. — NY. : Bureau of Applied Social Research, Columbia University, 1964. — 291 p.

⁹ Мельниченко А. Прояви академічної нечесності // Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благодійний фонд “Міжнарод. фонд дослідж. освіт. політики” ; за заг. ред. Т.В. Фінікова, А.Є. Артюхова. — Київ : Таксон, 2016. — С. 108.

¹⁰ Вища освіта в Україні: громадська думка студентів (2015). Загальнонаціональне опитування студентів [Ел. ресурс] / Фонд “Демократичні ініціативи” імені Ілька Кучеріва ; фірма “Юкрейніан соціолоджі сервіс”. — Режим доступу: <http://dif.org.ua/article/vishcha-osvita-v-ukraini-gromadska-dumka-studentiv>.

вказали на чинники, які не належать до навчальної діяльності (прагнення отримати диплом, стипендію тощо).

Слід звернути увагу на результати всеукраїнського соціологічного дослідження, яке було проведено у межах проекту “Академічна культура українського студентства: основні чинники формування та розвитку”. Метою проекту було вивчення фактичного стану та факторів, які визначають академічну культуру студентів ЗВО та формують ставлення до проявів академічного шахрайства, зокрема таких його форм, як плагіат, списування, отримання оцінок за гроші чи послуги. Було проведено вісім фокусованих інтерв'ю та опитано 1928 студентів та 374 викладачі у 25 ЗВО України. Результати соціологічного дослідження засвідчили: 78 % студентів складають іспити не самостійно, 67 % з них списують під час іспиту, 23 % студентів вказують на випадки отримання оцінок за послуги чи гроші, 90 % студентів вдаються до плагіату¹¹. Якщо повірювати ці результати з результатами опитування американських студентів, серед яких більш ніж 75 % зізналися, що вдаються до обману в процесі навчальної діяльності, а 68 % — визнають факти копіювання матеріалів з Інтернету без відповідних посилань на першоджерела, то великих відмінностей ми не помітимо¹².

Емпіричною основою нашого аналізу виступають результати соціологічного дослідження “Академічна доброчесність”, проведеного з лютого по березень 2018/19 навч. року в Дрогобицькому державному педагогічному університеті імені Івана Франка. Дослідження здійснювалося методом аудиторного роздаткового анкетного опитування. Було опитано 527 студентів усіх інститутів та факультетів університету. До вибірки увійшли студенти освітньо-кваліфікаційних рівнів “бакалавр” та “магістр”.

Завдання дослідження полягали в тому, щоб з'ясувати причини недоброчесної поведінки студентів з позицій самих студентів, поінформованість про зміст Кодексу академічної доброчесності Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, рівень роз'яснювальної роботи щодо недопущення плагіату у студентських науково-дослідних роботах.

З цією метою до соціологічного інструментарію було включено запитання: “Які, на Вашу думку, основні чинники недоброчесної поведінки у ЗВО?”. Шкала відповідей охоплювала перелік зовнішніх та внутрішніх чинників, що представляли суспільні позаакадемічні чинники і, так би мовити, особисті академічні чинники, пов'язані з самими студентами та процесом навчання. Суспільні включили такі варіанти відповідей: “Загальне знецінення моральних норм”, “Знецінення самої вищої освіти — студенту потрібний лише ди-

¹¹ Академічна культура українського студентства: основні чинники формування та розвитку. Результати всеукраїнського соціологічного дослідження [Ел. ресурс]. — Режим доступу: <http://fond.sociology.kharkov.ua/images/presentation160715/press-reliz1.pdf>.

¹² Blum S.D. My Word!: Plagiarism and College Culture / S.D. Blum. — Cornell University Press, 2009. — 240 p.

плом”, а академічні: “Недостатня оплата праці викладачів”, “Лінощі студентів, небажання вчитися”, “Нестача часу у студентів, які працюють”, “Відсутність дієвих форм боротьби з цим явищем у навчальному процесі (контроль за процесом прийняття заліків та іспитів тощо)”.

Згідно з отриманими даними, найбільшими чинниками недоброчесної поведінки є академічні чинники, пов’язані з самими студентами, зокрема “Лінощі студентів, небажання вчитися” — 53,9 % опитаних (цей показник дещо зменшився порівняно з 2018 роком — 55,6 %) та брак часу на навчання через роботу чи додатковий заробіток студентів — “Нестача часу у студентів, які працюють” — 44,4 % (збільшився порівняно з 2018 роком — 43,8 % опитаних). На думку студентів, ще один вагомий чинник недоброчесної поведінки — це суспільний, позаакадемічний чинник, сформульований у відповіді “Знецінення самої вищої освіти — студенту потрібний лише диплом”, яку обрали 36,2 % опитаних, хоча цей показник є значно нижчим порівняно з 2018 роком (46,4 %). Якщо у 2018 році 29,4 % студентів вказали на “Загальне знецінення моральних норм”, то у 2019 році цей показник становив уже 16,1 % опитаних. Не таким важливим чинником, на думку студентів, є “Недостатня оплата праці викладачів” — у межах 18,2 та 18,8 % опитаних. Чинник “Відсутність дієвих форм боротьби з цим явищем у навчальному процесі (контроль за процесом прийняття заліків та іспитів тощо)” показав 10,4 %, порівняно з 2018 роком (19 %) цей показник зменшився у два рази. Не змогли визначитися з відповіддю (варіант “Важко сказати”) у 2018 році — 10,2 % опитаних проти 18 % у 2019 році (табл. 1).

Таблиця 1. Розподіл відповідей на питання “Які, на Вашу думку, основні чинники недоброчесної поведінки у ЗВО?” (можна було обрати не більше 3 основних варіантів), %

Чинник	2018	2019
Загальне знецінення моральних норм	29,4	16,1
Знецінення самої вищої освіти — студенту потрібний лише диплом	46,4	36,2
Недостатня оплата праці викладачів	18,2	18,8
Лінощі студентів, небажання вчитися	55,6	53,9
Нестача часу у студентів, які працюють	43,8	44,4
Відсутність дієвих форм боротьби з цим явищем у навчальному процесі (контроль за процесом прийняття заліків та іспитів тощо)	19,0	10,4
Інше (що саме)	2,7	0,9
Важко сказати	10,2	18,0

Отже, можна сказати, що причиною недоброчесної поведінки є як суспільні позаакадемічні чинники, так і академічні, університетські, пов'язані з самими студентами та процесом навчання. Ці два чинники нерозривно між собою пов'язані і впливають один на одного. Проблеми суспільного життя безпосередньо позначаються на освітньому процесі й навпаки.

Значних відмінностей у поглядах на чинники недоброчесної поведінки залежно від курсу навчання не зафіксовано. Усі курси, крім третього, вважають, що основним чинником недоброчесної поведінки є чинник, пов'язаний з самими студентами: “Лінощі студентів, небажання вчитися”, найбільше в цьому переконані 4-курсники — 73,3 % опитаних, перший курс — 57,2 % та другий курс — 56,2 % опитаних.

На брак часу у студентів, які працюють, в основному посилалися другий та третій курси — 53,1 і 48,6 % опитаних відповідно. Магістри, які мають найбільший досвід у академічному процесі, знову ж таки, серед чинників у більшості випадків вказують на особисті якості студентів: “Лінощі студентів, небажання вчитися” — 76,5 % та суспільні позаакадемічні чинники “Знецінення самої вищої освіти — студенту потрібний лише диплом” — 70,6 % опитаних магістрів (табл. 2).

Таблиця 2. Розподіл відповідей на питання “Які, на Вашу думку, основні чинники недоброчесної поведінки у ЗВО?” (можна було обрати не більше 3 основних варіантів), за курсами, %

Чинник	Курс				
	I	II	III	IV	Магістр
Загальне знецінення моральних норм	10,7	21,1	14,8	20,0	17,8
Знецінення самої вищої освіти — студенту потрібний лише диплом	35,2	35,1	36,6	20,0	70,6
Недостатня оплата праці викладачів	16,4	20,1	20,4	26,7	5,9
Лінощі студентів, небажання вчитися	57,2	56,2	42,3	73,3	76,5
Нестача часу у студентів, які працюють	31,4	53,1	48,6	40,0	35,3
Відсутність дієвих форм боротьби з цим явищем у навчальному процесі (контроль за процесом прийняття заліків та іспитів тощо)	8,2	8,8	14,8	6,7	17,6

Ще одним завданням було визначити рівень інформованості студентів про Кодекс академічної доброчесності ДДПУ імені Івана Франка як чинника, що може запобігати недоброчесній поведінці студентів. Уже на першому курсі студентів ознайомлюють з Кодексом академічної доброчесності, де звертається увага саме на академічну нечесність, всі можливі порушення академічних правил. Результати опитування показали, що лише 21,4 % опитаних студентів добре ознайомлені зі змістом Кодексу академічної доброчесності, децю чули про нього 38,5 %, а 40,1 % студентів не чули про Кодекс нічого. Це свідчить, що більшість студентів поінформовані про Кодекс академічної доброчесності (рис. 1).

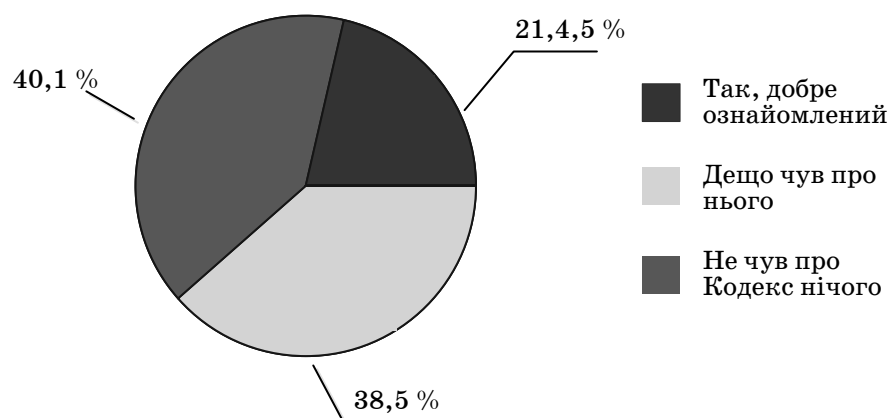

Рис. 1. Розподіл відповідей на питання “Чи ознайомлені Ви зі змістом Кодексу академічної доброчесності?”

Як показують останні дослідження¹³, найпоширенішою формою недоброчесної поведінки є плагіат, який А. Мельниченко¹⁴ розглядає як навмисне чи усвідомлене представлення або оприлюднення (опублікування), повністю чи частково, чужого твору (тексту або ідей) під іменем особи, яка не є автором цього твору, без належного оформлення посилань. Термінологічно такий прояв академічної нечесності закріплений у вітчизняному законодавстві, зокрема в Законі України “Про авторське право і суміжні права”¹⁵ та Законі України “Про вищу освіту”¹⁶.

¹³ Академічна культура українського студентства: основні чинники формування та розвитку. Результати всеукраїнського соціологічного дослідження [Ел. ресурс]. — Режим доступу: <http://fond.sociology.kharkov.ua/images/presentation160715/press-reliz1.pdf>.

¹⁴ Мельниченко А. Прояви академічної нечесності // Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благодійний фонд “Міжнарод. фонд дослідж. освіт. політики” ; за заг. ред. Т.В. Фінікова, А.Є. Артюхова. — Київ : Таксон, 2016. — С. 110

¹⁵ Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23.12.1993, зі змінами // Відомості Верховної Ради України. — 1994. — № 13. — Ст. 64.

¹⁶ Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII, зі змінами // Відомості Верховної Ради України. — 2014. — № 37-38. — Ст. 2004.

Ще однією метою опитування було з'ясувати рівень роз'яснювальної роботи викладачами стосовно недопущення плагіату у студентських науково-дослідних роботах. Серед опитаних студентів 24 % вказали, що роз'яснювальні роботи про недопущення плагіату ведуться з усіх предметів, 27,8 % зазначили, що з більшості предметів. На те, що лише інколи ведуться такі бесіди, вказали 32,1 % студентів. Лише 16,1 % студентів заявили, що їм ніколи не проводили роз'яснювальну роботу про недопущення плагіату у студентських науково-дослідних роботах (рис. 2).

Отже, такі результати опитування свідчать про належний рівень роз'яснювальної роботи серед студентів стосовно недопущення плагіату у студентських науково-дослідних роботах, що не може бути чинником у формуванні недоброчесної поведінки студентів. Близько 80 % студентів тією чи іншою мірою поінформовані про недопустимість плагіату у своїх науково-дослідних роботах.

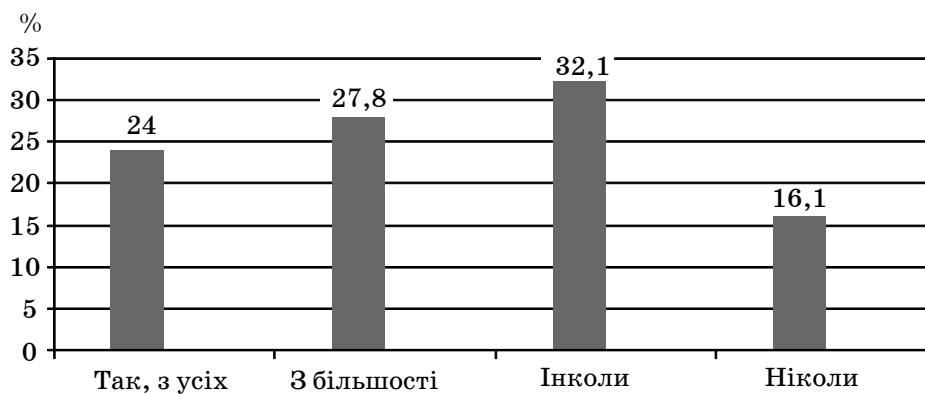

Рис. 2. Розподіл відповідей на питання “Чи ведуть викладачі роз'яснювальну роботу зі студентами про недопущення плагіату у студентських науково-дослідних роботах?”, %

Висновки

З урахуванням викладеного вище зазначимо, що проведений аналіз чинників недоброчесної поведінки у межах навчального процесу не претендує на цілковиту повноту, однак дозволяє виявити основні й найбільш поширені чинники недоброчесної поведінки серед студентів. Як показують результати дослідження, на думку студентів, причиною їхньої недоброчесної поведінки насамперед є особисті академічні чинники, пов'язані з самими студентами, як-от лінощі студентів, небажання вчитися чи браком часу для навчання, а також суспільний позаакадемічний чинник знецінення власне вищої освіти. Ці

чинники нерозривно між собою й пов'язані до певної міри впливають один на одного.

Проблема недоброчесної поведінки не є чимось надсучасним, як могло б здатися, вона має давніше походження, проте водночас набуває щоразу нових форм, урізноманітнюється, особливо з розвитком інформаційно-комунікативних технологій.

Перспективи подальших наукових розвідок слід пов'язати з дослідженням передумов запобігання чинників недоброчесної поведінки, розробкою комплексу заходів, спрямованих на протидію проявам академічної нечесності, адже утвердження академічної доброчесності — це запорука довіри до наукового середовища ЗВО України та їхнього позитивного іміджу за межами країни.

Список використаних джерел:

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благодійний фонд “Міжнарод. фонд дослідж. освіт. політики” ; за заг. ред. Т.В. Фінікова, А.Є. Артюхова. — Київ : Таксон, 2016. — 234 с.
2. Академічна культура українського студентства: основні чинники формування та розвитку. Результати всеукраїнського соціологічного дослідження [Ел. ресурс]. — Режим доступу: <http://fond.sociology.kharkov.ua/images/presentation160715/press-reliz1.pdf>.
3. Моніторинг інтеграції української системи вищої освіти в Європейський простір вищої освіти та наукового дослідження: моніторинг. дослідж. : аналіт. звіт. — К. : Таксон, 2014.
4. Мельниченко А. Прояви академічної нечесності // Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благодійний фонд “Міжнарод. фонд дослідж. освіт. політики” ; за заг. ред. Т.В. Фінікова, А.Є. Артюхова. — Київ : Таксон, 2016. — 234 с.
5. Ромакін В.В. Академічна мотивація студентів України та США / В.В. Ромакін // Наукові праці. — Сер.: Педагогіка. — 2013. — Т. 215. — Вип. 203. — С. 72—76.
6. Вища освіта в Україні: громадська думка студентів (2015). Загальнонаціональне опитування студентів [Ел. ресурс] / Фонд “Демократичні ініціативи” імені Ілька Кучеріва ; фірма “Юкрейніан соціолоджі сервіс”. — Режим доступу: <http://dif.org.ua/article/vishcha-osvita-v-ukraini-gromadska-dumka-studentiv>.
7. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII [Ел. ресурс]. — Режим доступу: https://kodeksy.com.ua/prg_osvitu.htm.
8. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23.12.1993, зі змінами // Відомості Верховної Ради України. — 1994. — № 13. — Ст. 64.
9. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII, зі змінами // Відомості Верховної Ради України. — 2014. — № 37-38. — Ст. 2004.
10. Blum S.D. My Word!: Plagiarism and College Culture / S.D. Blum. — Cornell University Press, 2009. — 240 p.
11. Bowers W.J. Student dishonesty and its control in college / W.J. Bowers. — NY. : Bureau of Applied Social Research, Columbia University, 1964. — 291 p.
12. Waithaka A.G. Academic dishonesty: Team effort against it; a review of literature [El. resource] / A.G. Waithaka, P. Gitimu // Journal of Academic and Business Ethics. — Vol. 6. — September, 2012. — URL: <http://www.aabri.com/manuscripts/121142.pdf>.

Надійшла до редакції 27.11.2019

Bohdanna Hvozdetzka. *Factors of Bad Behavior of Students in the Educational Proces*

The article investigates the phenomenon of academic nedobrochesnosti ZVO in Ukraine and abroad, as well as the definition of its basic factors. The analysis is based on the results of a sociological study “Academic Virtue” conducted among students of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University. The results of the study indicate that the cause of the misbehavior is both social extracurricular and academic, university factors related to the students themselves and the learning process.

Key words: *academic integrity, academic dishonesty, student, master, Code of Academic Integrity, plagiarism.*